

Generalni direktorat za proširenje

Smjernice za podršku EU u oblasti slobode i integriteta medija u zemljama proširenja, 2014-2020

1. SLOBODA IZRAŽAVANJA I MEDIJI

Sloboda izražavanja je osnovno ljudsko pravo garantovano međunarodnim pravom, uključujući Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, i čini sastavni dio funkcionisanja pluralističke demokratije. Ona spada u vrijednosti na kojima počiva Evropska unija (prema članu 2. Ugovora o Evropskoj uniji). Usvajanje ovih vrijednosti i posvećenost njihovom promovisanju su glavni kriteriji prilikom ocjenjivanja aspiracija neke zemlje da postane članicom Evropske unije (član 49, ibid.). Shodno tome, sloboda izražavanja je neodvojivi dio kopenhaških političkih kriterija za pristupanje Evropskoj uniji.

Potrebno je naglasiti da su sloboda izražavanja i mediji kao osnovna ljudska prava često preduslov za ostvarivanje drugih prava i sloboda. Uz uskraćivanje slobode medija, građanima se uskraćuje pravo na uravnoteženo, činjenično i pouzdano informisanje, bez izlaganja pristrasnosti i propagandi koja zauzvrat potkopava demokratiju i efikasnost institucija. Pluralistički sadržaji u medijskim programima imaju za cilj da ilustruju mnogostruku prirodu društva i promovišu dijalog i toleranciju. Kritička analiza političkih procesa od strane medija je garancija njihove transparentnosti i osigurava da se vlade pridržavaju predvidivih politika – bez provođenja interesa uskih grupa koje vrše pritisak. Sve u svemu, ovim se poboljšava upravljanje u datoj pristupajućoj zemlji i tako stvara povjerenje u buduću zemlju-članicu.

2. SLOBODA I INTEGRITET MEDIJA NA AGENDI PROŠIRENJA

Sloboda medija je glavni preduslov za slobodu izražavanja. S obzirom da su mediji i njihova tržišta ograničeni na nacionalni nivo, postoji mali dio pravne regulative EU na nivou EU¹. Međutim, u kontekstu evropske politike proširenja, Evropska komisija je obavezana da u skladu sa Kopenhagenškim političkim kriterijima izvrši potpunu procjenu i donese zaključak o tome da li u datoj pristupajućoj zemlji postoji stvarno poštovanje i istinska posvećenost promovisanju slobode izražavanja. Procjena bi trebalo da bude sveobuhvatna, a zemlje pristupnice bi trebalo da riješe i isprave identifikovane nedostatke čak i ako ne postoje propisi EU sa kojima se trebaju uskladiti i koje trebaju primijeniti. Godišnje procjene situacije u pogledu slobode izražavanja i medija u pojedinačnim zemljama proširenja se uvrštavaju u redovne Izvještaje o napretku.

Prije nekoliko godina ekonomska kriza je snažno pogodila zemlje proširenja na zapadnom Balkanu. Time je značajno oslabljena finansijska pozicija² medija i na površinu su isplivali različiti mehanizmi vršenja formalnih i neformalnih pritisaka na kritičke medije od strane političkih i poslovnih krugova. Alarmantno pogoršanje situacije je uvrstilo slobodu izražavanja u listu glavnih prioriteta u kontekstu proširenja, što je kasnije potvrđeno godišnjim dokumentima u sklopu Strategije proširenja³.

¹ Direktiva o audiovizuelnim medijskim uslugama;

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:095:0001:0024:EN:PDF>

Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći na javne emitere (Tekst sa značajem za EEA); [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XC1027\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XC1027(01):EN:NOT)

² Ovaj sektor je bio jedan od onih koji su najteže pogođeni: prema različitim procjenama pad komercijalnog oglašavanja je iznosio oko 40%.

³ Strategija proširenja i glavni izazovi;

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/package/strategy_paper_2013_en.pdf

S ciljem detaljnog razumijevanja systemske prirode izazova sa kojim se suočava sloboda izražavanja u zoni proširenja i razrade adekvatnih mjera odgovora na taj izazov, Komisija je organizovala dvije konferencije "Pusti glas!" (engl. *Speak-up!*)" (2011. i 2013. godine) uz učešće aktera iz medijske zajednice, njihovih organizacija u regionu Zapadnog Balkana i Turskoj i donosilaca odluka iz tih zemalja. Ova dva događaja i propratni zaključci⁴ su postali važna referentna polazišta u svrhu rješavanja pitanja slobode medija i integriteta u kontekstu politike proširenja.

S aspekta politike, odlučeno je da se u punom potencijalu iskoriste pregovori o pridruživanju u cilju postizanja napretka po pitanjima koja se odnose na slobodu izražavanja. Naročito bi Poglavlje 23 (ali i Poglavlje 10 i druga poglavlja u obimu u kojem se dotiču pitanja koja imaju uticaja na medijski sektor), te prateći akcioni plan trebalo da na odgovarajući način pokriju ovu oblast. (Za zemlje koje su još uvijek na putu da otvore pregovore o pristupanju, trebalo bi koristiti uspostavljene oblike dijaloga na visokom političkom nivou za kandidovanje tema koje izazivaju zabrinutost po pitanju slobode izražavanja i pronaći odgovarajuća rješenja).

Postoji jasna potreba za angažovanjem na duži vremenski period kako bi se postigli održivi rezultati. U tom pogledu, Komisija se obavezala da će izraditi pristup dugoročne (2014-2020) pomoći koji će biti podržan matricom rezultata u cilju ostvarivanja političkih ciljeva u oblasti slobode izražavanja i integriteta medija.

U pravcu ostvarivanja ovog strateškog pristupa biće usmjerena i finansijska i tehnička pomoć u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) koja će se odnositi na tri glavna područja: povoljno okruženje za slobodu izražavanja i medije;

⁴ http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/speak_up_2/20130801_speakup-conclusions.pdf

jačanje organizacija novinara i medijskih radnika kao glavnih pokretača nužnih promjena; pružanje pomoći medijima da unaprijede svoje interno upravljanje kako bi bili otporniji na spoljne pritiske i povratili povjerenje publike.

2.1 Stvaranje povoljnog okruženja za slobodu izražavanja i medije

Stvaranje pravnih, institucionalnih i političkih uslova za omogućavanje povoljnog okruženja za slobodu izražavanja je odgovornost političkih i zakonodavnih vlasti u datoj pristupajućoj zemlji. U većini tih zemalja parlamentima je dodijeljeno da ovjeravaju odluke vlade. U isto vrijeme, poslanici se biraju direktno i prema tome snose krajnju odgovornost za slobodu izražavanja u svojoj zemlji. U tom pogledu, Komisija će ih podstaći i pomoći im da budu dorasli ovoj odgovornosti; štaviše to je jedan, do sada uglavnom neiskorišćen, potencijal za ubrzavanje napretka koji se očekuje u ovim teškim pitanjima.

Ekonomska kriza je značajan faktor koji je uticao na dramatičan pad profesionalnih i etičkih standarda u novinarstvu. Ona je povećala klijentelizam i politizaciju medija što direktno utiče na kvalitet krajnjeg proizvoda. U ovakvom kontekstu i u odsustvu efikasne profesionalne samoregulacije u sektoru, političarima je lako da iskoriste državnu vlast - pravosuđe - protiv kritičkog novinarstva. Iako su u većini zemalja proširenja zakoni o kleveti dekriminalizovani, razvoj odgovarajuće pravosudne prakse (na osnovu člana 10. EKLJP i sudske prakse ESLJP) u predmetima koji uključuju novinare, biće težak zadatak još dugo vremena.

Što se tiče primjene i provođenja zakona koji direktno ili indirektno utiču na medije, neophodna je dosljednost i nepostojanje sjenke "selektivne pravde". U tu svrhu, politička nezavisnost i profesionalizam regulatornih tijela imaju ključnu ulogu. Garancije za ovo bi trebalo da budu propisane zakonom, ali uspostavljanje evidencije postignutih rezultata je jednako važno.

Javni radiotelevizijski servisi (JRTS), za razliku od drugih, komercijalnih, medija su uspostavljeni zakonom ili sličnim aktom. Prema tome oni formalno, ali i po svojoj funkciji, pripadaju povoljnom okruženju za slobodu izražavanja. Pored toga, za finansiranje svojih aktivnosti oni koriste javni novac. U tom pogledu, JRTS ne treba da se miješaju sa komercijalnim emiterima (kao što je navedeno u *acquis-u*⁵) i, u isto vrijeme, oni bi trebalo da obezbijede stvarni pluralizam sadržaja (kao što je precizno definisano zakonom – mandat javnog servisa) – što nije obaveza komercijalnih medija. Trenutni status većine JRTS u regionu, s obzirom da vlade vrše nad njima političku i finansijsku kontrolu, je očigledno u suprotnosti sa onim što je propisano *acquis-em*. Sveobuhvatne reformske strategije – za koje su osnove propisane zakonom o javnim emiterima i koje osiguravaju autonomiju finansiranja javnih emitera – trebalo bi da budu sačinjenje i realizovane.

2.2. Mediji snose odgovornost za unapređenje internog upravljanja i produkcije

Pogoršani ekonomski uslovi stavljaju u iskušenje mnoge medije da odstupe od redovne poslovne prakse. Oni često zađu u "sivu zonu" u pogledu poreskih ili radnih propisa. Postoji realna opasnost da bi uređivačka politika i profesionalna etika mogla biti kompromitovana zarad dobijanja javnih ili komercijalnih finansijskih sredstva. Kao rezultat toga, povjerenje u tradicionalne (*off-line*) medije se smanjuje.

Preokretanje ove tendencije je ozbiljan izazov za urednike i vlasnike medija. Prije svega, to bi značilo pridržavanje jasno (i javno) definisanih uređivačkih i etičkih kodeksa. Trebalo bi da postoje efektivni mehanizmi za rješavanje žalbi čitalaca/gledalaca na pošten i transparentan način. Svi zaposleni (uključujući povremene i spoljne saradnike) trebalo bi da budu zaštićeni odgovarajućim

⁵ Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći na javne emitere (Tekst sa značajem za EEA); [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XC1027\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XC1027(01):EN:NOT)

ugovorima o radu koji bi jasno dali do znanja da nema mjesta samocenzuri koju uzrokuju neadekvatni radno-pravni odnosi.

Neophodno je da postoje mogućnosti za razvoj profesionalnih sposobnosti novinara; posebno u svjetlu sticanja znanja o djelovanju u postojećem promjenjivom medijskom okruženju. Sve u svemu, ove inicijative zavise od posvećenosti vlasnika medija i urednika prema profesionalnom, društveno relevantnom, novinarstvu.

2.3 Jačanje kapaciteta i zastupljenosti strukovnih novinarskih organizacija

Mnogi od problema sa kojima se suočavaju mediji u zoni proširenja potiču od građanske slabosti medijske zajednice u tim zemljama. Ona je u velikoj mjeri podijeljena i politički polarizovana što ostavlja dovoljno prostora za klijentelizam i opadanje profesionalnih standarda. Suviše često medijski radnici nisu u stanju da prebrode svoje političke podjele i pripadnosti zarad postizanja saglasnosti oko zajedničkih interesa, bilo da je u pitanju insistiranje na odgovarajućim radnim odnosima ili na djelotvornoj i reprezentativnoj samoregulaciji u sektoru. Nemogućnost da se postigne solidarnost u sektoru i odbrane radnička prava dovela je do situacije rasprostranjenosti autocenzure zbog izloženosti novinara njihovim pretpostavljenima - vlasnicima medija i urednicima. Slično tome, medijska samoregulacija čija je svrha bila da održi etičke i profesionalne standarde ne može da postigne napredak upravo zbog rascjepkanosti i polarizovanosti medijske zajednice. Ovo se koristi kao osnov (i ponekad izgovor) za pravosuđe da se umiješa u kritičko novinarstvo.

Što je najvažnije, novinari sami treba da bude ključni pokretači očekivanih promjena u pogledu slobode medija. Mnoga rješenja za uporne probleme - pod uslovom da nisu definisana zakonima EU - treba da se pronađu na nivou države, u dijalogu sa domaćim organima vlasti. U onih nekoliko slučajeva u kojima su strukovne novinarske organizacije u zemljama proširenja dokazale da su jače i koje

su se uspjele usaglasiti o zajedničkom stavu po pitanju svojih profesionalnih interesa, mogao se zabilježiti pozitivan napredak na planu slobode izražavanja. Stoga će Komisija iskoristiti svoje akumulirano iskustvo za pružanje podrške razvoju civilnog društva i organizacija u regionu Zapadnog Balkana i Turskoj, te pomoći organizacijama novinara i medijskih radnika.

3. PODRŠKA EU

Komisija će ponuditi kombinaciju političke i finansijske pomoći za postizanje ovih prioriteta primjenom pristupa koji će biti u većoj mjeri strateški orijentisan, djelotvoran i usmjeren na rezultate kako bi se sa ograničenim ljudskim i finansijskim resursima na raspolaganju postigao maksimalan učinak.

U sklopu svoje političke podrške, Komisija će podsticati zemlje proširenja da u svojoj pravnoj regulativi više podržavaju medije. Takođe će promovisati učešće medija i civilnog društva u procesu pridruživanja, kao i u formulisanju, provođenju i nadgledanju sektorskih strategija u svrhu finansijske pomoći EU koja će biti pojačana u IPA II.

U sklopu svoje finansijske pomoći, Komisija će koristiti odgovarajuću kombinaciju finansijskih instrumenata⁶ da odgovori na različite vrste potreba i kontekste zemalja na fleksibilan, transparentan, ekonomičan i rezultatima vođen način, koji ujedno uzima u obzir i administrativno opterećenje za Komisiju. To će obuhvatati: nastojanje da se zaključe dugoročni ugovori, uz shvatanje da su za izgradnju kapaciteta i zagovaranje potrebni vrijeme i resursi; prelaz sa projektne podrške na fleksibilniji pristup koji podstiče partnerstva i koalicije.

⁶ Komisija može razmotriti primjenu svih finansijskih instrumenata i pristupa koji su predviđeni Regulativom o finansiranju. To obuhvata projekte, programe, direktne dodjele sredstava, udruženo finansiranje, dodatna grant sredstva, pojednostavljene pozive i ponovljena grant sredstva.

Potrebno je takođe shvatiti da su finansijska sredstva EU namijenjena proširenju količinski i vremenski ograničena. Iako je jedan od glavnih donatora za medije i civilno društvo, EU ne može i ne treba težiti tome da popunjava rupe u finansiranju koje su nastale nakon povlačenja drugih donatora iz regiona. Kako se zemlje proširenja budu kretale na svom putu pridruživanja EU, Komisija će pomoći u tome da medijske organizacije budu manje zavisne od međunarodne donatorske podrške, uključujući sredstva iz EU.

Smjernice treba da budu sačinjene do marta 2014. godine, i služiće kao osnova za pružanje podrške medijima na oba nivoa – na regionalnom (više korisnika) i na nivou pojedinačnih zemalja. Nakon što budu sačinjene, smjernice bi trebalo da postanu dio višenacionalnih i nacionalnih IPA strategija i usmjeravaće proces programiranja pomoći u period 2014-2020. Čim budu završene konsultacije, biće pripremljena i usvojena prva odluka o finansiranju (2014-2015), sa konkretnim mjerama za podršku slobodi i integritetu medija, kako na nacionalnom, tako i na višenacionalnom nivou.

4. MJERENJE REZULTATA I UTICAJA

Ove Smjernice su formulisane u obliku nacrtu matrice rezultata. Matrica sadrži ciljeve i rezultate koji trebaju biti ostvareni putem izrade i raspoređivanja višekorisničkih i bilateralnih programa pomoći. Posebna pažnja se poklanja aspektu verifikacije: mjerljivi indikatori (i reperi) su grupisani prema konkretnom rezultatu koji treba biti ostvaren, dok su potencijalni načini verifikacije (PNV) identifikovani za svaku grupu pokazatelja. Prilikom izbora pokazatelja i PNV uzeta je u obzir i ekonomičnost i stvarna dostupnost podataka.

Praćenje smjernica će biti pod nadzorom Generalnog direktorata za proširenje u saradnji sa Delegacijama EU u regionu, međunarodnim organizacijama i mrežama organizacija građanskog društva koje već rade na pitanjima slobode i integriteta

medija. U procesu prikupljanja podataka biće rađene kvalitativne i kvantitativne procjene, koje će biti provedene putem anketa, recenzija, nezavisnih analiza, itd.

Matrica rezultata će omogućiti mjerenje napretka na nivou zemlje, ali i na nivou cijelog regiona proširenja. Sistem praćenja i vrjednovanja će obuhvatati godišnje (ili polugodišnje) regionalne sastanke uz učešće medijskih organizacija, organizacija građanskog društva i emitera za potrebe analize stanja i napretka prema ispunjavanju ciljeva. S obzirom da ovo može poslužiti kao doprinos za godišnje Izvještaje o napretku, politička odjeljenja Komisije će biti uključena u proces.

NACRT MATRICE REZULTATA

Predložena matrica rezultata je izrađena u skladu sa principima i ciljevima koji su propisani godišnjom Strategijom proširenja i drugim dokumentima GD za proširenje u svrhu podrške slobodi i integritetu medija za period 2014-2020. godine. Zamišljena je kao okvir za region proširenja u cjelini i predstavlja osnov za prilagođeni nacionalni pristup u skladu sa kontekstom zemalja. Pokazatelji su definisani uz konsultacije sa akterima iz medijske zajednice u regionu proširenja i relevantnim međunarodnim organizacijama. Sastanak na temu razmjene ideja sa nekima od njih je održan 7. i 8. novembra 2013. u Briselu. Proces je nastavljen opsežnim konsultacijama elektronskim putem koje su završene 6. januara 2014. Reperi i pokazatelji će biti dodatno dorađivani s aspekta funkcionalnosti/lakoće procjene.

Cilj	Rezultat	Reper/pokazatelj	Način verifikacije ⁷
Stvaranje povoljnog okruženja i rezultirajuće odgovornosti glavnih aktera			
1. Povoljno pravno, regulatorno i normativno okruženje za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja i medije i integritet medija.	1.1. Parlamenti (i vlade) u zemljama proširenja: - provode periodične procjene statusa medijskih sloboda putem mjerenja domaćih zakona i prakse prema nizu osnovnih principa za "kvalitet zakona" koji su navedeni u sudskoj praksi ESLJP i pokazateljima iz Rezolucije Savjeta Evrope PA 1636 (2008). - iznose i usvajaju prijedloge mjera i zakona u skladu sa propisima EU i gore	1.1.a. Provedena godišnja analiza važeće pravne regulative, drugih akata koji se odnose na medije i faktora koji utiču na slobodu izražavanja. 1.1.b. U kom omjeru (npr. broj organizacija, po mogućnosti, zajedničkih radnih grupa uz učešće parlamentaraca/novinarima, komisija, itd.) se strukovne novinarske organizacije, NVO u oblasti medija i drugi relevantni akteri (regulatori, samoregulatorna tijela, ombudsmen, itd.) konsultuju na	Nezavisna analiza od strane II.OO. i/ili regionalnih organizacija civilnog društva u oblasti medija. Anketa među medijima, novinarima, sindikatima i organizacijama civilnog društva.

⁷ Kolona "Načini verifikacije" je zasad prilično otvorena. Ona bi trebalo da ukaže na koji način, u kom obliku bi trebalo mjeriti pokazatelje da bi se mogla potvrditi realizovanost ciljeva. Može se zamisliti širok spektar uključenih načina i aktera. Tako, na primjer, ako se radi o procjeni kvaliteta usvojenih zakona, Evropska komisija bi se mogla osloniti na uspostavljenu saradnju sa Savjetom Evrope i OEBS-om. Kada se radi o procjeni pružene pomoći strukovnim organizacijama novinara uz korištenje Sredstava za civilno društvo, najverovatnije će se koristiti način verifikacije povezan sa ovim instrumentom. Nakon što se postigne opšta saglasnost o smjernicama, pokazatelji i metode verifikacije će biti dodatno razmotreni i dorađeni u saradnji sa organizacijama i institucijama koje imaju iskustva na tom polju (npr. regionalne organizacije civilnog društva koje prate medije).

	<p>navedenim principima i pokazateljima u cilju rješavanja nedostataka.</p>	<p>transparentan način i uključuju prilikom pripreme skupštinskih analiza i naknadnih prijedloga. Nezavisne analize eksperata, međunarodnih instituta i sl, objavljene i sastavni su dio dijaloga sa parlamentima.</p> <p>1.1.c. Broj sačinjenih i realizovanih prijedloga (npr. stavova/"strategija", prijedloga zakona) kao rezultat pomenute analize.</p>	
	<p>1.2. Pravosudni organi djeluju u skladu sa članom 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i važećom sudskom praksom. Relevantna sudska praksa ESLJP (primjena čl. 10.) prevedena, redovno ažurirana i objavljena. Izrađeni nacionalni nastavni programi obuke za nosioce pravosudnih funkcija i</p>	<p>1.2.a. Broj radnika u pravosuđu koji je prošao edukaciju iz primjene sudske prakse ESLJP u oblasti slobode izražavanja; edukacija se odnosi i na primjenu zakonskih propisa na medije po pitanju osnovnih prava (uključujući pravo na slobodu izražavanja).</p> <p>1.2.b. Broj presuda koje se dosljedno pridržavaju sudske prakse ESLJP</p>	<p>Godišnji izvještaj vrhovnog suda i sudske akademije, zavisno o kojoj se zemlji radi.</p> <p>Recenzije u</p>

<p>redovno ažurirani po pitanju standarda o slobodi medija.</p> <p>Nosioci javnih funkcija se uzdržavaju od optužbi protiv kritičkih medija (povećan "prag tolerancije").</p>	<p>vezano za medije.</p> <p>1.2.c. Dinamika po broju sudskih predmeta (oslobađajuće presude, osuđujuće presude, visina presuđene štete i udio ostalih sankcija, itd.) u kojima su optužbe iznesene od strane nosilaca javnih funkcija zbog kritike medija (zakon o kleveti i drugi).</p>	<p>skladu sa Poglavljem 23 i 24.</p>
<p>1.3. Državne institucije i javni organi vlasti preduzimaju pozitivne mjere da osiguraju i promovišu medijski pluralizam i njihovu nezavisnost.</p> <p>Provođenje zakona u medijskim kućama (npr. poreskih, radno-pravnih i drugih zakona) ne ostavlja utisak "selektivne pravde".</p> <p>Zabrane informacija na osnovu izjava o privatnosti ili nacionalnoj</p>	<p>1.3.a. Broj izjava nosilaca javnih funkcija koji mogu prouzrokovati samocenzuru medija.</p> <p>1.3.b. Broj fizičkih napada, prijetnji i drugih oblika zastrašivanja medija se smanjuje. Organi za provođenje zakona i pravosuđe se blagovremeno bave takvim slučajevima.</p> <p>1.3.c. Pravila o pristupu informacija su na snazi i vlasti ih primjenjuju bez odgađanja (povećanje broja odgovora u propisanom roku; smanjenje broja žalbi o</p>	<p>Anketa među medijima, novinarima, savezima i organizacijama civilnog društva.</p> <p>Izvještaji o praćenju koje sačinjavaju međunarodne i/ili regionalne organizacije civilnog društva.</p>

bezbjednosti su proporcionalne.	nepotpunim, zakašnjelim ili nedostavljenim odgovorima).	
1.4. Nezavisni i profesionalni regulatori čuvaju medijski pluralizam i sprečavaju nekorektnu konkurenciju na tržištu medija.	1.4.a. Pravna regulativa omogućava nezavisnost i profesionalno funkcionisanje regulatornih tijela u medijskom sektoru bez političkog ili nekog drugog uplitanja. Oni rade transparentno i efikasno. Regulatori (i sektor) konsultuju po pitanju promjena propisa. Vlada/zakonodavac se ne upušta u djela koja bi mogla da budu kvalifikovana kao uplitanje u nezavisnost regulatornih tijela. Finansijska autonomija regulatornih tijela je zagarantovana; to se ogleda u godišnjem izvještaju regulatornog tijela o obavljanju njegovih ključnih zadataka. Vodi se evidencija postignutih rezultata po pitanju nezavisnosti regulatornih tijela, transparentnosti i	Recenzije u skladu sa Poglavljem 10 <i>Informaciono društvo i mediji</i> Sastanci pododbora za Poglavlje 10. Nezavisna analiza od strane II.OO. i/ili regionalnih organizacija civilnog društva.

	<p>profesionalizma</p> <p>1.4.b. Regulatorna tijela (godišnje) iznose transparentne, vjerodostojne (u smislu stvarnih korisnika) i pristupačne evidencije o vlasništvu medija. Ekonomska uspješnost/finansijske izjave kuća su dostupne.</p> <p>1.4.c. Pravna regulativa protiv medijskog monopola i dominantne tržišne pozicije je na snazi i pravilno se primjenjuje (evidencija postignutih rezultata). Kazne su proporcionalne. Podaci o izvršenju su javni.</p> <p>1.4.c. "Oglašavanje države" i bilo kakvo drugo direktno ili indirektno korištenje javnog novca u medijima se radi u skladu sa domaćinskim upravljanjem u cilju garantovanja korektnog, neutralnog i jednakog tretmana (pravila su na</p>	
--	--	--

	<p>snazi i primjenjuju se od strane tijela za konkurentnost ili tome slično).</p> <p>Obim i udio oglašavanja države, te drugog korištenja javnog novca u medijskim kućama se objavljuje.</p> <p>1.4.e. Transparentnost u objavljivanju oglasa velikih državnih preduzeća. Njihov omjer i udio po medijskoj kuće se objavljuje.</p> <p>1.4.f. Javne politike (npr. o digitalizaciji, objavljivanju službenih medijskih kampanja) i regulatorni prijedlozi se izrađuju na osnovu sektorskih analiza i provjerenog mjerenja javnog mnjenja (koje se redovno provodi).</p> <p>1.4.g. Nadležni organi (npr. regulatorna tijela) provode periodične sektorske analize u cilju objelodanjivanja neformalnih ekonomskih</p>	
--	---	--

	<p>pritisaka (npr. od strane agencija za oglašavanje, vlasnika medija koji učestvuju u javnim nabavkama, suvlasničkih strana, itd.). Na snazi su zakonske kontrole protiv ovih pritisaka.</p> <p>1.4.h. Privatizacija državnih medija provedena transparentno i uz pridržavanje pravila o korektnoj konkurenciji.</p>	
<p>1.5. Stimulisati tražnju javnosti za kvalitetnim novinarstvom. Povećanje medijske pismenosti i razumijevanja uloge profesionalnog i etičkog novinarstva u tradicionalnim i internetskim medijima.</p>	<p>1.5.a. Usvojeni javni programi za promovisanje medijske pismenosti.</p> <p>1.5.b. Internet ostaje slobodan (regulacija ne zahtijeva blokiranje ili filtriranje internetskog sadržaja, pružaoci internet usluga omogućavaju slobodan pristup internetu kao javnom dobru).</p> <p>1.5.c. Javni organi vlasti su izradili strategije za podršku "novih"/internetskih, lokalnih i alternativnih</p>	<p>Nezavisna analiza regionalnih organizacija civilnog društva.</p>

	medija (uključujući definisanje javnih nadležnosti pružalaca internet usluga).	
<p>1.6. Javni emiteri – osiguravaju pluralizam sadržaja u medijskom prostoru na nezavisan i odgovoran način. Provodi se reforma javnih radiotelevizijskih servisa – vođena mandatom javnih servisa i odgovarajućim budžetom.</p> <p>JRTS uspostavljaju evidenciju postignutih rezultata po pitanju profesionalizma, transparentnosti i nezavisnosti.</p> <p>Digitalizacija emitera se provodi na transparentan način koji osigurava medijski pluralitet i poštovanje pravila o konkurentnosti.</p>	<p>1.6.a. Mandat javnih emitera definisan zakonom (u skladu sa prethodnim opsežnim javnim konsultacijama).</p> <p>1.6.b. Zakon omogućava uređivačku nezavisnost i ne dozvoljava politizaciju javnih emitera.</p> <p>Uspostavljen reprezentativan nadzorni odbor (zastupljenost društva: manjina, NVO, akademske zajednice i slično).</p> <p>1.6.c. Održivost i autonomija mehanizma finansiranja javnih emitera: dovoljan iznos sredstava za obavljanje uloge javnog servisa: stepen autonomije finansijskih izvora (udio BDP-a, udio godišnjeg budžeta, oblici pretplate i stepen naplate, itd.), njihova adekvatnost za</p>	<p>Nezavisna analiza od strane II.OO. i/ili regionalnih organizacija civilnog društva.</p> <p>Sastanci pododbora u okviru Poglavlja 10 (što se tiče pravne strane).</p>

		<p>potrebe izvršavanja mandata javnog emitera</p> <p>1.6.d. Odgovornost javnih emitera putem objavljivanja godišnjih izvještaja (uključujući finansijske) u skladu sa mandatom javnog emitera koji je propisan zakonom i godišnjim planom rada.</p> <p>1.6.e. Etički kodeks i djelotvorni mehanizam rješavanja žalbi gledalaca.</p> <p>1.6.f. Mjerenje dinamike povjerenja javnosti u javne emitere.</p>	
	1.7. Inicijativa i kreativnost državnih institucija prilikom korištenja instrumenata za promovisanje slobode govora i različitosti medija	1.7.a. Ostale mjere koje vlasti provode u cilju promovisanja slobode izražavanja i medijskog pluralizma.	BD
Unapređivanje medija ka moderanom nivou internog upravljanja			
2. Medijske kuće (vlasnici/urednici) snose odgovornost	2.1. Medijske kuće se dobrovoljno pridržavaju principa	2.1.a. Udio medijskih kuća koje daju mogućnost pristupa	Nezavisna analiza od strane regionalnih

<p>za poboljšanje internog upravljanja i produkcije. Povećana otpornost medija na spoljne pritiske. Sve veće povjerenje publike.</p>	<p>transparentnosti (u skladu sa zahtjevima dobre uprave). Uspostavljene strukovne organizacije vlasnika medija/izdavača.</p>	<p>ključnim podacima o korporativnoj upravi i finansijama (npr. vlasnička struktura, prihodi od države, izvori finansiranja, bilansi stanja, udio na tržištu, itd.).</p>	<p>organizacija civilnog društva.</p>
	<p>2.2. Medijske kuće se dobrovoljno prihvataju zadatak i primjenjuju adekvatne standard o radu. Radni odnosi više nisu faktor koji uzrokuju samo-cenzuru (vidi 4.5).</p>	<p>2.2.a. Veći broj novinara (uključujući povremene i eksterne saradnike) daje informacije o adekvatnim ugovorima o radu sa zadovoljavajućom socijalnom zaštitom.</p> <p>2.2.b. (Broj) potpisanih kolektivnih ugovora. Broj i status povremenih i spoljnih saradnika.</p> <p>2.2.c. Novinari ne prijavljuju postojanje prepreka za formiranje udruženja (saveza). Interni kodeks ponašanja jasno dozvoljava ovo pravo.</p>	<p>Anketa među medijima, novinarima, savezima i organizacijama civilnog društva.</p> <p>Nezavisna analiza od strane međunarodnih i/ili regionalnih organizacija civilnog društva.</p>
	<p>2.3. Dobrovoljna primjena etičkih normi i profesionalnih standarda.</p>	<p>2.3.a. Udio medijskih kuća koje imaju interne kodekse (npr. u skladu sa Evropskom i</p>	<p>Anketa među medijima, novinarima, sindikatima i</p>

	<p>Međunarodnom federacijom novinara) i djelotvorni mehanizmi rješavanja žalbi čitalaca/gledalaca (npr. ombudsman, pisma čitalaca).</p> <p>2.3. Anketa među medijima, novinarima, sindikatima i organizacijama civilnog društva. b. Broj otpuštenih novinara zbog razloga kritičkog izvještavanja (koje je bilo u skladu sa uređivačkim kodeksom).</p>	organizacijama civilnog društva.
<p>2.4. Ojačane strukture osnovnog i kontinuiranog podučavanja i edukacije novinara i studenata žurnalistike o profesionalnim standardima, slobodi izražavanja i integritetu medija. Nema zakonskih ograničenja za bavljenje novinarskom profesijom. Uspostavljene</p>	<p>2.4.a. Broj izrađenih i primijenjenih nastavnih programa za fakultete/škole žurnalistike u koje su integrisani etički kodeksi i standardi.</p> <p>2.4.b. Povećan broj stažiranja i novinara i publicista profesionalaca koji su angažovani za potrebe nastavnih programa.</p>	Nezavisna analiza od strane regionalnih organizacija civilnog društva.

	pravedne, transparentne i politički nezavisne procedure akreditacije.		
	2.5. Medijske kuće promovišu profesionalno usavršavanje (uključujući iz oblasti profesionalne etike).	2.5.a. Uspostavljeni programi profesionalnog usavršavanja; prosječno trajanje obuke u satima po radniku definisano pravilima o usavršavanju osoblja (različite kategorije).	Nezavisna analiza od strane regionalnih organizacija civilnog društva.
	2.6. Ulaganje u profesionalno rukovodstvo firme. Bolja ekonomska uspješnost kuće na promjenjivom tržištu.	2.6. Broj/udio medijskih kuća sa kvalitetnim biznis planom u toku realizacije	BD
	2.7. Vraćanje povjerenja publike	2.7.a. Kvantitativno i kvalitativno mjerenje rejtinga za kuće koje započinju usvajanje pravila dobre uprave (uključujući bolju uređivačku politiku).	Mjerenje rejtinga.
3. Kvalitativno i vjerodostojno istraživačko novinarstvo na raspolaganju	3.1. Bolji uslovi za kvalitetno istraživačko novinarstvo (vidi: 1.3.b; 4.5.a; 2.4.b) uključujući	3.1.a. Broj zajedničkih projekata uz učešće novinara i organizacija civilnog društva. Broj saradničkih i regionalnih	Mjerenje rejtinga.

građanima.	<p>moderne/inovativne pristupe u cilju povećanja kvaliteta i kredibiliteta istraživačkog novinarstva.</p> <p>Povećana saradnja između novinara, njihovih organizacija i civilnog društva za dobrobit istraživačkog novinarstva.</p> <p>Uspostavljeni programi obuke na temu modernih analitičkih pristupa istraživačkom novinarstvu.</p>	<p>timova koji se bave istraživačkim novinarstvom.</p> <p>3.1.b. Udio budžeta kuće (uključujući javne emitere, lokalne i internetske medije) namijenjen za istraživačko novinarstvo. Količina vremena u eteru ("stranica") posvećenih istraživačkim pričama.</p> <p>3.1.c. Javno priznanje za kvalitetno istraživačko novinarstvo.</p>	
Povećanje kapaciteta i zastupljenosti strukovnih novinarskih organizacija			
4. Reprezentativne medijske i strukovne novinarske organizacije u stanju da preuzmu odgovornost za relevantna sektorska pitanja putem dijaloga sa vlastima, kao i da pruže usluge	4.1. Uspostavljen redovni dijalog unutar medijske zajednice po pitanju slobode štampe i integriteta. Osnovane široke platforme (strukovne novinarske organizacije, NVO, eksperti, urednici i vlasnici).	4.1.a. Učestalost i konstruktivnost održanih sastanaka: broj i značaj zajedničkih zaključaka i mjera na nacionalnom i regionalnom nivou. 4.1.b. Medijski radnici i javnost ispoljavaju svijest o pitanju slobode izražavanja.	Anketa među medijima, novinarima, sindikatima, organizacijama civilnog društva (i šire javnosti – BD).

svojim članovima.			
	<p>4.2. Medijske organizacije/udruženja novinara djeluju na osnovu dugoročne vizije i strategije u cilju postizanja efekta. Uspostavljen konstruktivan dijalog sa vlastima.</p>	<p>4.2. Medijske i novinarske organizacije se upuštaju u upućen dijalog sa vlastima na koordinisan način. Povećano poštovanje prema ovih organizacijama. To se naročito ogleda u:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. povećanoj sposobnosti za prikupljanje sredstava (u cilju podrške realizaciji dugoročnih planova) i trajnoj finansijsko samo-održivosti b. broj organizovanih i realizovanih aktivnosti zagovaranja c. broj zajedničkih aktivnosti na planu politika (npr. sastanci vezano za dijalog sa javnim organima vlasti u cilju predlaganja ili uticanja na donošenje politika ili zakonskih propisa); uticaj ovih aktivnosti na donesene odluke d. broj članova koji su 	<p>Anketa među medijima, novinarima, savezima i organizacijama civilnog društva.</p> <p>Nezavisna analiza od strane regionalnih organizacija civilnog društva.</p>

	<p>imali koristi od besplatnih pravnih savjeta</p> <p>e. spektar usluga koje su dostupne članovima</p> <p>f. dinamika brojnosti članstva</p>	
<p>4.3. Medijske organizacije prate i vrednuju rezultate i uticaj svog vlastitog rada.</p>	<p>4.3.a. Godišnji izvještaji medijskih organizacija koje prate i vrednuju svoje projekte i programe korištenjem polaznih podataka i pokazatelja kvaliteta. Udio medijskih organizacija koje objavljuju njihove izvještaje.</p>	<p>Izvještaji medijskih organizacija.</p>
<p>4.4. Platforme (strukovnih novinarskih organizacija, NVO, vlasnika medija i urednika) uspostavljene i aktivno promovišu profesionalne standarde i etiku.</p>	<p>4.4.a. Prisustvo samo-regulatornih tijela sa relevantnom zastupljenošću medijske zajednice (npr. broj kuća, udio medijskog tržišta koje pokrivaju), efektivnost usaglašenih pravila: broj odluka koje su donesene protiv njihovih radnika i stepen realizacije.</p> <p>4.4.b. Dinamika</p>	<p>Nezavisna analiza od strane II.OO. i/ili regionalnih organizacija civilnog društva.</p>

	<p>finansijskog učesća medijske zajednice, kuća i vlasnika medija za zajedničko samo-regulatorno tijelo/a (npr. Odbor za medije), što ukazuje na poštivanje zajednički usaglašenih pravila, institucionalnu održivost.)</p> <p>4.4.c. Postoji interakcija i spremnost samo-regulatornog tijela da pruži savjete pravosuđu.</p>	
<p>4.5. Radnički standardi postoje i primjenjuju se.</p>	<p>4.5.a. Veći broj novinara daje informacije o adekvatnim ugovorima o radu sa zadovoljavajućom socijalnom zaštitom (vidi 2.2).</p> <p>4.5.b. Sindikati prepoznati kao partneri prilikom pregovora o kolektivnim ugovorima. Broj medijskih kuća u kojima je postignut pozitivan rezultat prilikom pregovaranja o kolektivnom ugovoru sa sindikatima i radnicima. Kvalitet postignutih</p>	<p>Anketa među medijima, novinarima, savezima i organizacijama civilnog društva.</p> <p>Nezavisna analiza od strane regionalnih organizacija civilnog društva.</p>

	<p>sporazuma (sram konteksta radničkih standarda).</p> <p>4.5.c. Broj aktivnosti zagovaranja i lobiranja sindikata i drugih organizacija po pitanju radničkih standarda.</p> <p>4.5.d. Kvalitet i broj socijalnih službi (npr. nivo socijalne zaštite) za povremene i spoljne saradnike).</p> <p>4.5.e. Primjena nacionalnih zakona o radu (u medijskim kućama) i njihova integrisanost u postignute kolektivne ugovore.</p> <p>4.5.f. Postojanje (ili nepostojanje) organizacija vlasnika/radnika u medijima. Njihova uloga kod usaglašavanja zadovoljavajućih radničkih standarda.</p> <p>4.5.g. (Dinamika) broja novinara udruženih u</p>	
--	--	--

		novinarske saveze. 4.5.h. Pokušaji "udruživanja" (ili "razdruživanja") u medijskim kućama.	
--	--	--	--